
SERİ		CİLT		SAYI		
SERIES	B	VOLUME	32	NUMBER	1	1982
SERIE		BAND		HEFT		
SÉRIE		TOME		FASCICULE		

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ

DERGİSİ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL

ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL

REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

ORMANCILIK ANA PLANI REVIZE EDILIRKEN

Prof. Dr. Muharrem MİRABOĞLU¹

Tarım ve Orman Bakanlığı «Ormancılık Ana Planı 1973 - 1995» revizyonu çalışmalarına 1979 yılından itibaren başlamıştır. İlgili kuruluşları bunun üzerinde çalışmaktadırlar. Yeni hazırlanacak plânın mümkün olduğunca sağlıklı olması düşüncesiyle, Bakanlık 1981 yılı birinci ayında İ.Ü. Orman Fakültesinin görüşünü de istemiştir. Fakülte Kurulunun görevlendirdiği beş öğretim üyesinden oluşan komisyon, hazırlık çalışmalarından sonra Bakanlığın ilgili bölümlerinin temsilcileriyle toplantılar yapmış ve sonunda hazırladığı 26.6.1981 tarihli raporunu Fakülte Dekanlığı'na vermiş, Dekanlık da 1981 Temmuz ayı içinde Bakanlığa intikal ettirmiştir. Komisyon Üyeleri ayrı ayrı raporlar hazırlamışlar ve bu raporlar müzakere edilerek müşterek rapor ortaya getirilmiştir. Komisyonun yüttücü üyesi sıfatıyla komisyona sunmuş bulunduğum rapordaki görüşlerimi meslekdaş çevresine de tanıtmak ve genel kritiğe sunmak düşüncesiyle Fakültemiz Dergisinde yayınlamakta yarar görülmüştür. Müşterek raporun Komisyonun diğer üyelerinin kıymetli katkılarıyla en olgun şekilde geldiği muhakkaktır. Ancak diğer üyelerin ekledikleri hususları şahsi bir makalede dışta tutma gereği okuyucuların takdirlerinden uzak kalamaz.

Burada önce Ormancılık Ana Planının (O.A.P.) yenilenmesini gerektiren hususlara işaret edilecek, sonra mevcut Ana Planı öz ve şekil bakımından noksanlıkları örneklerle ortaya konacak, en sonunda da 1983 - 2004 dönemi için geçerli olmak üzere hazırlanan yeni Ormancılık Ana Planında dikkate alınması gereken noktalar takdir edilecektir.

I — 1973 - 1995 Dönemine ait Ormancılık Ana Planının Yenilenmesinde şu nedenlerle zorunluluk vardır :

Sektör Ana Planları esasını Devlet Kalkınma Planlarından alırlar. Kalkınma planlarında yapılacak değişikliklerin Sektör Ana Planlarına yansımaları, bu planların revizyonu yolu ile sağlanır. Yürürlükteki O.A.P. III. B.Y.K.P. na dayalı olarak hazırlanmıştır. Halen IV. B.Y.K.P. döneminde bulunduğu göre, bunun III. Plâna nazaran olan değişiklikleri hesaba katılmalı ve bunu temin üzere O.A.P. revize edilmelidir. 1978 yılı başında yürürlüğe girmesi gereken IV. B.Y.K.P. a yürürlük kazandırılmadığı için, 16.11.1977 tarih ve 7/14289 sayılı kararname ile «Uzun Dönemli Kalkınmanın ve Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının Temel Hedefleri ve Stratejisi» kabul edilmiştir. Bu kararda «Ormanlar, orman varlığının korunması ve geliştirilmesi yanında, sanayileşmenin gerektirdiği talepleri yurt içinden darboğazlara yol açmadan karşılama ve ihracat yapma anlayışı içinde işletilecektir» şeklindeki politika aynen tesbit edilmiştir. Kararın Plân uygulamasına dair dördüncü bölümünde «... ormancılık... gibi sektörlerde ülkenin bütünü için... 15 - 25 yılı kap-

¹ İ.Ü. Orman Fakültesi, Ormancılık Ekonomisi Bilim Dalı, Bahçeköy - İstanbul.

sayan sektör ve Alt Sektör Ana Planları, master planı yapılacaktır» hükmü getirilmiştir. 1978 yılı bir «arayı» olarak ele alınmıştır. 23.8.1980 tarih ve 7/16288 sayılı kararname ile kabul edilen «Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının Temel Hedefleri ve Stratejisi» çerçevesinde, IV. B.Y.K.P. hazırlanmıştır. Gerek bu hedef ve stratejilerde, gerekse IV. B.Y.K.P. da Ormanlık Ana Planına esas olabilecek önemde bazı değişiklikler söz konusudur. Bu değişikliklerin de işlenmesi bakımından O.A.P. nin revize edilmesi icabettir.

Öte yandan O.A.P. 1973 - 1995 dönemine ait bulunmaktadır. Bu dönem içinde IV. B.Y.K.P. dan sonra 2 - 3 beş yıllık kalkınma planı dönemi daha geçecektir. Yürürlükteki O.A.P. da ileride yapılacak kalkınma planlarına ışık tutacak, istikamet gösterecek politika ve stratejilerin de yer almış olması gerekirken bu gereğin yeterince yerine getirilmediği görülmektedir. Bu hususların temini için de O.A.P. nin revize edilmesi gerekmektedir.

Keza O.A.P. in sonunda (s. 145), planın revizyona tabi tutulması gereken durumlar belirtilmiştir. Bugün bu durumlar büyük ölçüde meydana gelmiştir.

Ayrıca Ormanlık Yüksek Danışma Kurulu da, bir uzmanlar kurulu olarak, O.A.P. in yeniden düzenlenmesi gereğini duymuş ve bu hususu kararları meyanında kabul etmiştir (s. 121). Orada yeniden düzenlenmesi gerekçeleri de belirtilmiştir.

II — O.A.P. nin KAYDA DEĞER NOKSANLIKLARI

A — Öz Bakımından

1) Politikalar, stratejiler, tedbirler açıklık ve dakiklık bakımından her yerde yeterli değildir. Bu yüzden planın insicamı aksamaktadır. Muhtemelen bu husus planın anlaşılmasını, benimsenmesini güçleştirmiştir. Dolayısıyla uygulanma kabiliyetini azaltmıştır.

2) Ormanlık politikaları ve uygulama esasları konularındaki yeterince tutarlı olmayan ve çelişkili olabilen hususları gereğince ortaya koymamıştır. Örneğin : 8.6.1972 tarih ve 1595 No.lu Orman Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun (13.2.1981 tarih ve 2384 No.lu Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır) Bakanlık Görevlerini sıralayan 3. Maddesinin 21. Bendindeki «Orman Ürünleri sanayii maddelerine olan yurt içi ihtiyaçlarını bol, ucuz, yerinde, zamanında karşılamak...» şeklindeki hükmün içindeki ucuz karşılama ilkesi ile, 6831 Numaralı Kanununun 30. Maddesindeki «Orman mahsullerindeki piyasa satışlarında açık artırma esastır...» hükmü çelişki halindedir. Zira açık artırmalı satış usulü ihtiyaçları ucuz karşılamaya değil, piyasa şartlarından azami istifadeye yarayan bir satış usulüdür.

3) Plan hazırlanışında ormanlık konusunda mevcut ve yürürlükteki mevzuat çerçevesinde hareket edilmiş, 22 yılı kapsayan bir O.A.P. olmasına ve bu dönemde bazı iyileştirmeler söz konusu olabilmesine rağmen, mevzuatta ki ormanlık ve ülke için yararlı olmayan hususlar ayıklanmamış ve mevzuatın iyileştirilmesi yol ve şekilleri, hiç değilse ilkeler halinde verilmemiştir. Oysaki yürürlükteki ormanlıkla ilgili ve/veya ilişkili mevzuatın, inceleme sonuçlarına göre ve objektif olarak düzeltilmesi, iyileştirilmesi şart ve şekilleri iyice tanıtılmalı ve bu yolda çalışılması için tedbirler önerilmeli idi. Bu cümleden olarak; indirimli satışların orman teşkilatına yüklediği mâlî külfetin büyüklüğü, ormanlık faaliyetlerinin görülmesinde hangi kıstaslara ne ölçüde sebep olduğu, bu tür satışlara konu malların değerlendirilme şekil-

leri icabı ülke ekonomisinin karşılaştığı kayıpların neye balığ olduğu, bunların sınırlandırılması imkân ve şekilleri; ayrıca 6831 sayılı kanunun 1744 sayılı kanunla değişik 34. maddesini değiştiren 1906 sayılı kanun gereğince kooperatiflere mal verme yüzünden fiilyatta karşılaşılan ülke ekonomisi kayıplarının mahiyet ve balıkları analiz edilmek suretile, bu uygulamaların iyileştirilmesi yolları ve şekilleri gösterilmeli idi.

4) Politika tesbiti yapılırken, gerçekten politika seviyesinde hükümlere yer verilmeli, çok sayıda hükümler koyma yerine daha az, fakat esaslara ait hükümlere yer verilmeli; bunlar arasında mümkün olduğu ölçüde önem ve öncelik sıralaması yapılmalıdır. Bu durum O.A.P. da görülmemektedir.

5) Alternatif teşkil edecek mahiyetteki politikalar arasında tercihler açıkca belirtilmemiştir. Örneğin; Emek yoğun iş ve/veya mekanizasyondan hangisinin hangi hallerde tercih edileceği hususunda, uygulamacının rahatlıkla anlayıp, uygulayacağı bir hüküm yerine, yuvarlak ifadelerle yeterince sarıh olmayan hükümler konmuştur.

6) Hedeflerin tayininde ve tüm tedbirlerin tesbitinde esas alınan veriler, ormancılık bilgileri karşısında kontrol edilmeden ve sağlıklılığı tahkik edilmeden, kaynaktan alındığı gibi değerlendirilmiştir. Bu hal yapılan hesaplama sonuçlarının, varılan hükümlerin ve önerilen tedbirlerin isabetsizliğine yol açıcı mahiyettedir. Örneğin; O.A.P. ın 75. ve 76. sayfalarında (keza Ormancılık Yüksek Danışma Kurulu Raporu s. 87 de) gösterilen, ormanlarımızın Eta'sı ve Eta'dan elde olunacak ürün çeşitleri rakamları içerisinde, 4.188.075 m³ dal odunu alınacağı varsayımı güven verici gözükmemektedir. Zira bu miktar, Eta miktarının dörtte birine tekabül etmektedir. 3/4 oranında ibrell'den oluşan Eta'nın dörtte biri kadar dal odunu elde edilmesi, dikkatle üzerinde durmaya değer bir husustur. Keza, bu veriler zayıf payının küçük alındığı izlenimi uyandırmaktadır. O.A.P. nında rakamlarla tertiplenmiş, Yük. Dan. K. Raporu, 87. sayfasında verilen; 16.752.334 m³ Eta'dan, 10.156.334 m³ yapacak ve 5.025.689 m³ gövdeden yakacak odun miktarları düşünüldüğünde, geriye kalan miktar % 9,4 oranını teşkil etmektedir ki bu, kabuk payı, kütük ve kesim zayıyatı, uç payı, çürüklük v.s. ye tekabül etmektedir. Bu unsurların toplamının gövde odununun %9,4 ü mertebesinde kalabileceği, özellikle dörtte üçü ibrell olan bir Eta için düşünülmemelidir.

7) Ülkede Orman teşkilatının hasat ettiği yakacak odunun çok üstünde bir miktarda yakacak odun tüketildiği ve bunun da ormanlarımızdan çıkarıldığı bilindiği halde, O.A.P. da bu hususun bilmemezlikten gelinmesi ve hesaplara dahil edilmemesi büyük bir noksanlıktır. Öyleki, O.A.P. nın ormanların tahribine göz yumması demektir. Orman Genel Müdürlüğü'nün 1977 yılında yaptırdığı yakacak odun tüketimi anket sonuçlarına göre, Orman içi ve yakınındaki köyler, ormana 10 Km. uzaklıktaki köyler ve şehirlerde toplam 36,8 milyon odun yakıldığı ortaya çıkmıştır. Bunun eşdeğeri 27.375.000 m³ dür. 1977 yılında teşkilatça 15.225.764 m³ yakacak odun hasat edilmiştir. Bu iki rakamın farkı olan 12.149.236 m³ ün ormanlardan kaçak olarak kesilip çıkarılmış olması gerekmektedir. Bu miktarın da hesaba katılınca, ormanlarımızdan Eta'nın çok üstünde odun kesildiği ortaya çıkmaktadır.

8) Orman yangınları ile her yıl önemli miktarda orman kaybı husule geldiği bilindiği halde bu hususun O.A.P. da geleceğe dönük orman verim tayin ve tesbitlerinde dışta bırakılmış olması bir noksanlıktır.

9) O.A.P. hazırlanmasında gerçekçi olmaya hassasiyetle dikkat etmek gerekir.

ken, bu kaideye yeterince uyulmadığı görülmektedir. Örneğin; O.A.P. 104. sayfasında 1987 yılından sonra, endüstriyel odun talebinin 6 milyon m³ ünün, daha önce yakacak odun olarak ayrılan üründen karşılanabileceği varsayılmıştır. Bu varsayım bazı tedbirlerin alınması şartına dayatılmış ise de, ülke şartları karşısında, bu şartların yerine getirilmesinin emniyetli gözükmediği bellidir.

Aynı şekilde, yakacak odun ikame maddeleri için öngörülen şartların gerçekleşeceği hususunda kesin inanç sahibi olunmadan bu varsayıma dayanmak da plânın gerçekçiliğini yaralamaktadır (s. 86).

10) Bir olgunun etkileri hükümlendirilirken çok taraflı ve tam olarak düşünülmelidir. Plânda her zaman böyle hareket edilmediğini gösteren örneklerle karşılaşılmaktadır. Örneğin; O.A.P. sayfa 72 de, yakacak odun üretimi başlığı altında, kırsal kesim nüfusunun kentlere akışı nedeni ile köylü ihtiyaçları payının azalacağı hükmüne verilmektedir. Ancak, doğum hızı karşısında, bu akışa rağmen kırsal kesim nüfusunda azalma olup olmayacağı sağlıklı olarak tayin ve tesbit edilmemiştir. Sadece tek yönlü olguya göre hükme varılmıştır.

11) O.A.P. da aynı mahiyetteki verilerin bazen değişik yerlerde farklı olduğu görülmektedir. Örneğin; Tablo 7.12 ile 7.14 deki veriler değişik kaynaklardan alınmış, aynı şeye ait farklı verilerdir. Aynı şekilde tablo 9.2 sütunlarında farklılıklar vardır. Tablo 9.2 ile Tablo 7.15 arasında farklılıklar vardır. Bu durumun, varılan sonuçlar üzerinde etkili olup olmadığı bilinmemektedir. Fakat en azından planın sıhhati bakımından olumlu intibaların uyanamamasına neden olmaktadır.

12) Plânda, ormancılığın ve ülkenin kaybını mucip olacak tavsiye ve kararlara varmamak hususunda çok hassas ve dikkatli olunmalıdır. Bu dikkatin bazan gösterilmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin; O.A.P. sayfa 87 de, 1972-1977 döneminde 900.000 m³, 1977-1982 döneminde de 1.500.000 m³ tomruğun kağıt sanayine tahsis gerektiği hükmüne varılmıştır. Gerçi kağıt sanayinin hammadde darlığı çektiği bilinmektedir. Ancak sıkıntının giderilmesi için, ülke ekonomisine çok daha fazla katkı sağlama kabiliyetindeki tomruk'un tahsisini öngörmek, plân felsefesi ile bağdaşmaması gereken bir husustur. Fiili durumda tomrukların kağıt sanayine tahsis edilmekte oluşu da bu hükme varmayı mazur göstermez. Plânda böyle bir hükme varmak, keyfiyeti arızılıktan çıkarıp, statüleştirilmeye yol açar. Plânda bu hammadde sıkıntısını giderecek başka çarelerin tavsiye edilmesi gerekirdi. Plân yapılımasının icabı bunu gerektirir. Hiç değilse bu husus kritik edilerek ortaya getirilebilirken, sayfa 103 deki ormanların potansiyel veriminin halen talepten fazla oluşunun, selülozkağıt endüstrisine bıçkılık ve soymalık ürünlerden takriben 1 milyon m³ lük bir kısmının verilebilmesini mümkün kılmakta olduğunun beyanı hatalı bir tutumu açıkça ortaya koymaktadır.

13) O.A.P. m 135. sayfasından itibaren sıralanan tedbirler kısmen gerekli ölçüde somut değildir. «İrdelemeler yapılır» «gerekli çalışmalar» gibi ifadelerle bağlamak, plânın uygulanma kabiliyeti açısından yeterli olmasa gerektir. Asıl olan, bu çalışmalarla ortaya konması beklenen sonuçlardır. Nitekim bazı tedbirler bu mahiyettedir. Örneğin; «İşçi müveleri kurulur» tedbiri gibi.

14) O.A.P. da tesbit edilmiş tedbirlerin herbirisinin veya gruplandırılmış olarak her gruptakilerin hangi organ tarafından ele alınacağını belirtmesi esas olmalı idi. Ayrıca icra plânı yapılması ve bu işin orada düzenlenmesi düşünülmüşse, bu hususun hükme bağlanması gerekirdi. Hernekadar 15. Bölümde Plân - Proje iliş-

kileri, O.A.P. in uygulanması başlıkları altında bu yönde bilgiler ve direktifler verilmiş ise de, gerek şümulu, gerekse kesin sınırları itibarile uygulayıcının durumunu kolaylıkta ve emniyetle tayin etmesine yeterli olmasa gerektir.

Ayrıca alınacak tedbirlerin zamanlamasının yapılabilmış olması, uygulamanın plâna bağlılığını artırır ve faaliyetlerinin kontrolünü kolaylaştırabilirdi. Şüphesiz, uygulama önşartların var oluşuna bağlı olduğu cihetle, her tedbir için zamanlama yapılabileceği beklenemez. Fakat bir kısım tedbirlerin zamanlaması yapılabılırdı.

15) O.A.P. da, Orman Kadastrosu ile ilgili politika, strateji ve taktik seviyede hükümler ve tedbirler verilmemiştir. Gerçi s. 17 de 9. maddede bu konuya temas edilmiş ise de bu temas yeterli önemde görülmemektedir. Ormancılık faaliyetlerinin alt yapısını teşkil eden ve bütün faaliyetlerin emniyetlilik içinde başarılı sonuçlar vermesinin ön şartı olan, aynı zamanda bugün şikayetçi olunan ve orman halk ilişkilerini bozan konuların çoğuna kaynak teşkil eden kadastro işlerini çözümlemek üzere, konuya önemine uygun bir yer verilmesi ve politika, strateji seviyelerinde hükümlere bağlanması ve rasyonel tedbirler tesbit edilmesi beklenirdi.

16) Ormancılık sektöründe araştırma konusuna O.A.P. s. 131 den itibaren üç sayfada yer verilmiştir. Ancak bu yer araştırmanın önemi ve faydası ölçüsünde görülmemektedir. Ayrıca da araştırma organları ve organizasyonu konusuna temas edilmemiştir. Araştırma konusuna sadece önlemler bölümü içinde yer verilmesi de yeterli bulunmamaktadır. Araştırma ve araştırıcı konularında politika ve strateji düzeyinde hükümlere, kararlara yer verilmelidir.

17) O.A.P. nın tümünde orman ürünlerine ve özellikle odun maddesine duyulan ihtiyacın karşılanması yaklaşımının hakim olduğu açıkça sezilmektedir. Şüphesiz bu husus önemlidir. Fakat bu önem ve ülkenin odun talebini karşılamadaki sıkıntılar, yine önemli diğer ormancılık meselelerini plânda yeterince işlemeye gölge düşürmemelidir.

B — Şekil Bakımından

1) O.A.P. nın dispozisyonu yeniden gözden geçirilmeye gerek gösterecek durumdadır. Örneğin; Bölüm 13 — Gelişme Önerileri başlığı altında verilen hususlar öneri olmaktan çok, durumu tanıtıcı mahiyetteki bilgilerdir. Bu durum plânda karışıklıklara, hatta lüzumsuz tekrarlara, uzatmalara neden olmaktadır. Keyfiyet, plân dispozisyonunun ve kaleme alınışının yeniden yapılmasını gerektirecek ölçüdedir.

2) Politikalar, stratejiler ve taktik seviyedeki tedbirler birbirine karıştırılmıştır. Örneğin; Ormancılık Politikaları başlığı altında (O.A.P. s. 14) 1. madde bir politikayı tesbit ederken, hatta daha üst seviyede bir ormancılık prensibi ilken, 3. madde bir strateji tesbit eden hüküm mahiyetindedir. Buna mukabil 36., 37. ve 38. maddeler tamamen taktik seviyede tesbitlerdir. Oysa ki bunların hepsi aynı listede yer almışlardır. Keza O.A.P. sayfa 8 de, 34. madde olarak verilen ilke, sayfa 11 de strateji başlığı altında aynen verilmiştir. O.A.P. nın tedbirler başlığı altında sıralanan hususlar içinde de (s. 135) her üç kategoriden tedbirler karışık yer almıştır. Keza, tedbirler içerisinde de mahiyeti ve kendisinden beklenen fonksiyon itibarile çok farklı bulunan tedbirler karışık ve bir önem sırasına uyulmadan verilmiştir. Bir form hazırlama ile ilgili 141. sayfa 11. maddedeki tedbir, çok daha önemli ve ağırlığı olan tedbirler arasında yer almıştır. Oysaki bütün tedbirlerin sınıflandırılması ve her sınıf içinde de önemlerine göre sıralanmaları beklenirdi.

3) O.A.P. nın tümünde bir insicamsızlık bariz olarak görülmektedir. Öyleki teşkilâtın değişik birimlerinden sağlanan bilgiler ve veriler yeterince kaynaştırılmamış, bir uyum içine sokulamamıştır. Bir kişi tarafından kaleme alınmamış his-sini vermektedir. Bu nedenle tekrar, üslup farklılıkları meydana gelmiştir ki plânın tetkikini ve anlaşılmasını güçleştirmektedir.

4) Bir plânın sade, ekzakt ifadelerle yazılmış olması gerektir. O.A.P. da ifa-de bakımından da bir yetersizlik görülmektedir. Öyleki bazan cümleden neyin kas-tedildiği rahatlıkla ve emniyetli olarak anlaşılammakta, karine ile mana çıkarma durumunda kalınmaktadır. Örneğin: S. 14 deki 7. madde gibi.

5) O.A.P. sayfa 17 de Ormanların Korunması başlığı altındaki hususlar, daha organik bir tertip (hatta muhteva) içinde tanzim edilebilirdi.

III — HAZIRLANMAKTA OLAN O.A.P. DA DIKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR :

1983 - 2004 yılları arasındaki dönem için geçerli olacak O.A.P. revizyonunda dikkate alınması gereken hususlar iki grup halinde belirlenmiştir.

A) Bundan önceki II. Bölümde O.A.P. nın esas ve şekli bakımından eksiklik-lerine işaret edilmiştir. Ancak düzeltilmesi gerekli tüm noktalar teker teker ortaya konmamıştır. Ayrıca da münferit konuların çözüm şekilleri üzerine ayrı ayrı eği-linmemiştir. Böylece karar mercilerinin yetkilerine uzanmaktan kaçınılmıştır. Sade-ce plân tekniğinin esas ve şekle taallük eden noktalarındaki yetersizliklere işaret edilmiş ve çok prensipiyel hususlara temas edilmiştir. İşaret edilen, düzeltilmesi ge-rekli hususlarda da sadece birer örnek gösterilmiş ve böylece ileri sürülen görüşe açıklık sağlamak istenmiştir.

Bu bölümde belirtilen hususlara dikkat edilmek suretile, plânın tümünün reviz-yon sonunda bu tür noksanlık ve yanlışlıklardan kurtulması temin edilmelidir.

B) Bunun dışında gözetilmesi gereken hususlar ise şöylece sıralanabilir.

1) 1973 - 1995 dönemi ormancılık stratejisi O.A.P. da (Sayfa 11) «Ormanlar, Orman Varlığının Korunması ve Genişletilmesi yanında sanayileşmenin gerektirdiği talepleri yurt içinden darboğazlara yol açmaksızın karşılama anlayışı içinde işleti-lecektir» şeklinde tesbit edilmiştir. Bu strateji III. B.Y.K.P. nın 1001. sayfasında da aynen mevcuttur ve O.A.P. a oradan alınmıştır. 16.11.1977 tarih ve 7/14289 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen «Uzun Dönemli Kalkınmanın ve Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânının Temel Hedefleri ve Stratejisi» içerisinde Ormancılık stratejisi aynen tekrarlanmış, sadece «ve ihracat yapma» ibaresi ilâve edilmiştir. 23.8.1978 tarih ve 7/16288 sayılı Kararnameye konu «Dördüncü Beş Yıllık Kalkın-ma Plânının Temel Hedefleri ve Stratejisi» nde ise ormancılık stratejisine ait kayıt kaldırılmıştır. Bu durumda ormancılık stratejisi, ya eskisi aynen kabul edilerek ve-ya yeniden hazırlanarak tesbit edilecektir. Her iki halde de, yanlış alanmalara ma-hal vermemek üzere, «ülke ormanlarının imkânları ölçüsünde» kaydının dahil edil-mesi gerekli görülmektedir.

2) O.A.P. nın kabulünden günümüze kadar, Ormancılık politikası ilkelerinde, hedef ve stratejilerinde değişiklik olup olmadığı incelenmeli, değişiklikler olmuş ise revizyon yapılırken bunlara dayanılmalıdır. IV. B.Y.K.P. da temel ilkelere hiç te-

mas edilmemiş ve yer verilmemiştir. O bakımdan bunların hükümet programları, diğer sektör politikalar gibi başka diğer kaynaklardan sağlanması gerekmektedir.

3) Geçmiş dönemlere ait kalkınma planı ve yıllık programlardaki ve O.A.P. daki tedbirler ile hedeflerin gerçekleşme dereceleri iyice tetkik edilmeli, gerçekleşmedeki noksanlıkların nedenleri analiz edilmeli ve sonuçlardan edinilen tecrübelerden bu defaki revizyon çalışmalarında yararlanılmalıdır. Örneğin; O.A.P. sayfa 13 deki ormancılık üretim hedefleri, sayfa 76 daki kamu üretim hedefleri, sayfa 113 deki yapacak ve yakacak üretim hedefleri aralarında bazı farklılıklar görüldüğü gibi, fiili hasat miktarları bunlardan önemli farklılıklar ortaya koymaktadır. Yapacak odun üretimi hedeflerden geri kalmış, yakacak odun üretimi ise hedefleri çok aşmıştır. Bu durumların nedenlerine inmek üzere tetkikler yapmak lazımdır. Aksi taktirde geçen dönemdeki isabetsizliklerden kurtulanamaz. Nitekim, sayfa 88 den itibaren verilen 1977 - 1995 üretim hedeflerinin isabetsiz tesbit edilmiş oldukları görülmektedir.

4) Ülkenin Orman Ürünleri arz miktarı ile ilgili politikalar, stratejiler tesbit edilirken ve tedbirler önerilirken, sadece bugünkü ve plan dönemindeki talep miktarlarını karşılama görüşü ile değil, ülkenin üretim potansiyelinin bir an önce fiili üretime geçirilmesi yaklaşımı ile hareket edilmelidir. Bir başka deyimle hedefler tayin edilirken sadece ülke orman ürünü ihtiyacını karşılama değil, ülkede mümkün olan en yüksek orman ürünü üretimi esas alınmalıdır. Böylece, ülke ihtiyacından artacak orman ürününün ihraç edilmesi bugünden öngörülmüş olmalıdır.

5) Bu görüşün uygulamasından olarak, her türlü ağaçlandırmaların (orman içi ağaçlandırma, suni gençleştirme, hızlı gelişen tür ağaçlandırmaları, kavak, okaliptüs ağaçlandırmaları ve orman dışı ağaçlandırmalar) planlanmasında sadece ülkenin iç tüketimini karşılayacak miktarlar değil, doğal teknik ekonomik şartların elverdiği seviyeler hedef alınmalıdır. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için gerekli şart ve imkânların yeterince teminine çaba gösterilmesi esas olmalıdır.

6) Ülke arazisinin en verimli şekilde değerlendirilmesi, mevcut kapasiteden azami derecede yararlanılması arazi kullanım sınıflamasının yapılmasına bağlıdır. Bir yandan tarım - orman - mer'a münasebetlerinin en iyi şekilde tayin ve tesbiti, öte yandan sanayi kuruluşlarının ve yerleşim alanlarının bu sahalara en az zarar verecek şekilde seçilmesi, özellikle çevre kirlenmesi konusunun bilinçli bir şekilde düşünülmüş olması ve bir çözüme bağlanabilmesi, bir an önce arazi kullanım sınıflamasının yapılmasına bağlıdır. Şüphesiz bu iş büyük çaplıdır ve sadece ormancılık sektörünün çözümlene kapasite ve imkânının üstünde bir iştir. Millî Kalkınma Planlarında ele alınması, gerçekçi bir şekilde esaslandırılması, planlanması ve ilgili tüm kuruluşların işbirliği ile ciddi bir şekilde uygulanması gereken önem ve çapta bir iştir. Ancak, Ormancılık Ana Planında da buna dair hükümlerin yer alması gereklidir. Çünkü konunun ormanlarla ilgili yanı sıra Ormancılık Planına aittir. Ayrıca O.A.P. in Kalkınma Planlarından daha uzun dönem içermesi konuya burada da yer verilmesini bilhassa zaruri kılmaktadır.

7) Üzerinde fiilen orman taşımayan fakat orman rejimi içerisinde bulunan sahaların ülke ekonomisi için en yararlı hale getirilmesi esastır. Ancak bu sahaların ne türü bir üretim türüne tahsis edileceği hususunda ciddi inceleme ve tesbitlere dayanmadan, her bir üretim türünün sağlayacağı maddesel ürünler ve hizmet şeklindeki verimler topluca hesaba katılmadan varılacak hükümler ve bunların uygulanması bizzat bu sahalardan beklenen verimi sağlayamayacağı gibi, komşu or-

man sahalarında ve orman rejimi dışındaki ekonomik faaliyet sektörlerinde önceden kestirilemeyecek büyüklükte zararlara yol açabilecektir. Keza bu sahalardan ne yolda en yüksek marjinal fayda elde edilebileceği de işin başında bilinemez. Zira bu sahalarda içinde, değişik kültür ve kullanımlar için daha yararlı olacak alanlar mevcuttur. O bakımdan O.A.P. nında, bu tür alanların genel bir hükümle şu veya bu ekonomik sektöre tahsisini önleyici, her bir saha için ayrı tesbitler yapılmasını kayıt altına alıcı esaslar getirmek lazımdır.

Bundan önceki maddede belirtilen arazi kullanım kabiliyeti sınıflama işlerine bu sahalardan başlanması, konunun sistematik olarak çözümüne imkân sağlamış olur.

8) Kavak ağaçlandırmalarına özel bir yer ve önem verilmelidir. Kavakçılık ormancılık içinde özel bir durum arzettiğinden, müstakil bir konu olarak ve genetiğinden pazarlamasına kadar tüm meselelerini içerecek şekilde ve ormancılık içinde müstakil bir organizasyonca yürütülmek üzere ele alınmalıdır. Ülkede kavak ağaçlandırmalarının tarım arazileri üzerinde tarıma zararı olmadan hangi büyüklüklerdeki sahalarda yapılabileceğine ve bu ağaçlandırmalardan ne miktarlarda ürün alınabileceğine dair yerli literatürde bilgiler mevcuttur.

Ayrıca galeri ormanlarının kurulması imkânları ve sağlayacakları verimin büyük miktarlara varabileceği de bilinmektedir.

Bu iki tür faaliyetin üretim süresinin diğer ormancılık faaliyetlerine nazaran kısa olması ve yıllık verimin yüksek bulunması karşısında bu konular planda özel bir yer almalıdır.

Bu tür faaliyetler için planda özel sektöre gereken yer verilmeli, özel sektörü kavak ve galeri ormanları kurmaları için bilinçlendirici, bilgilendirici ve gerekirse özendirici tedbirler alınmalıdır.

9) Eta miktarlarından hasat miktarının hesaplanışında, Eta'nın bulunduğu orman mntıklarında özellikle transporta ilişkin alt yapı ve hasat şartlarının durumu ve O.A.P. dönemi içerisinde yıllar itibarıyla geliştirilme imkânları gerçekçi bir şekilde tesbit edilmeli ve yıllar içerisinde yapılacak hasat miktarları gerçekleşmesi müemmen miktarlar olarak ortaya konmalıdır.

10) İdare sürelerinin kısaltılması suretile Eta miktarlarının artırılması yolunda hesaplara girişmeden önce idare sürelerinin araştırmalarla sağlıklı olarak tayini lazımdır. Zira idare süreleri sadece büro çalışmaları ile, özellikle ihtiyaç zorlaması etkisi altında kısaltılma niyetile, tayin edilecek bir konu değildir. Aksi halde ormanların ağaç servetinin azalmasına neden olmak suretile zararlı sonuçlar verebilir.

11) Ülkenin orman ürünlerine, özellikle oduna olan talebinin plân dönemi için sağlıklı bir şekilde tayin ve tesbiti lazımdır. Bu maksatla sağlıklı bir orman endüstriyel envanterinin yapılmış olması lazımdır. Talep projeksiyonlarının gerçeklere ve özellikle diğer sektörlerde muhtemel ve mümkün gelişmelere uyumunun sağlanması ve ana plânla bağdaştırılması lazımdır.

12) Arz - Talep dengesinin sağlanmasında orman teşkilâtının görevli ve yetkili olması kesin hükümlerle tesbit edilmelidir. Bu hususta gerekli mevzuat ve usuller sağlanmalıdır. Zira ülke ormanlarının tümüne yakın bir kısmı Devlet'e ait olmakla ve Devlet tarafından işletilmekle, orman ürünleri monopol karakterdedir. Öte yandan orman ürünlerinin esas kısmını teşkil eden odunu işleyen sanayiler için odun,

alternatifi olmayan bir hammaddedir. Dolayısıyla bu sanayiler esas itibarile hammaddeye bağılı sanayilerdir. Ormanların işletilmesini ve odun talebinin karşılanması üstlenmiş olan orman teşkilâtı ülkede kurulacak odun işleyen endüstrilere hammadde garantisini verme durumundadır. Bunun doğal sonucu olarak, kurulacak bu tür sanayiler için teşvik belgesi ve hatta kuruluş izni vermenin orman teşkilâtının yetkisinde olması kaçınılmazdır. Aksi takdirde çeşitli şekillerdeki zorlamalarla ormanların tahribine yol açılmış olur.

13) Arz - Talep dengesi gözetilirken sadece ormanın sağladığı maddesel değerler değil, çok yönlü faydalanmaya konu olan, maddesel ve hizmet şeklindeki bütün ürünlerin tamamının gözetilmesi ve her seviyedeki esas ve tedbirlerin buna göre vazedilmesi lazımdır.

14) Amenajman plânlarına büyük önem tanımak, buna paralel olarak plânların zamanında ve sağlıklı şekilde yapılmasını, revize edilmesini sağlayacak tedbirlere O.A.P. da yer vermek lazımdır. Özellikle bu işte çalıştırılacak grupların miktarı konusunda plânda kayıtlar konmalıdır. Gruplar çalışacak elemanların bilgili, tecrübeli olmaları ve gevkle çalışmalarını temin etmek üzere bunların özendirilmeleri için esaslar getirilmelidir. Plânların sağlıklı olmasını temin bakımından plân yapıcı ve yenileyici birimlerle plân uygulayıcı birimler arasında sıkı bir işbirliğinin sağlanmasına yönelik tedbirler alınmalıdır. Bu meyanda her bölge şefinin kendi bölgesinin amenajman plânlarının yapılması süresinde amenajman grubunun yetkili ve sorumlu üyesi olarak görevlendirilmesi esası düşünülebilir.

15) Orman Teşkilâtının en rasyonel çalışmasını temin, bu suretle orman ürünlerinin maliyet fiyatlarını düşürme maksadile, organizasyon konusunda, sadece mevcut durumu tanıtıcı bilgiler vermekle kalmamalı, onu iyileştirme çabalarına girişilmeli, yapılacak ciddi, analitik ve objektif inceleme ve araştırmalara dayanarak sonuçlar elde edilmeli ve bunların plân dönemi içinde gerçekleştirilecek olanları, gereken mevzuat değişiklikleri ile, plânda hükme bağlanmalıdır. Bakanlık içindeki ormancılık alt kuruluşlarının rasyonel çalışma şart ve şekilleri, bütçe kaynak ve türleri, masraf ve maliyetlerini düşürücü kuruluş şekilleri ve faaliyet esasları, sadece fonksiyonel açıdan bir inceleme sonucu olarak plânda belirtilmeli ve hükümlere bağlanmalıdır.

16) Genel işletmecilik prensiplerinin ve hususile ormancılık faaliyetlerinin karakteri icabı olarak, orman teşkilâtında çalışanların, özellikle teknik elemanların uzmanlaştıkları veya bilgi ve tecrübe sahibi oldukları sahalar dışında görevlendirilmemeleri ve görev yerlerinin sık sık değiştirilmemesi hususunda esaslar getirilmeli ve bu esaslar plânda hüküm altına alınmalıdır.

17) Rasyonel çalışmayı sağlamak maksadı ile kalifiye orman işçisi konusuna gereken önemde yer verilmeli, bu tür işçilerin yetiştirilmesi, istihdam şartları, faaliyetlerini en verimli kılacak teknik, idari, sosyal tedbirler konularında ciddi ve kalıcı esaslar tesbit edilmeli ve bunların uygulamasının zamanlaması yapılmalı, gerekli mevzuat düzeltmeleri O.A.P. da hükme bağlanmalıdır.

18) Orman Mühendisliği kademesinin altında, orman teknikeri veya başka bir ad taşıyan, fiilen ormanda çalışacak, iddiasız bir teknik eleman sınıfının ihdası, bunların yetiştirilmesi ve görevlendirilmesi için esaslar konulmalı ve bunların zamanlaması yapılmalıdır.

19) O.A.P. revizyonu çalışmaları sürdürülürken her bir konunun esaslı surette

İncelenmesine, o konunun uzmanları ile işbirliği içinde olunmasına, onların görüşlerinin alınmasına, plâna konulacak herbir esas ve tedbiri plân hazırlayıcılarının kavramış olmalarına özen gösterilmelidir.

20) O.A.P. ın etkinliğini artırmak ve ciddi şekilde uygulanmasını teminat altına almak üzere ;

a) Orman teşkilâtı içerisinde plânlayıcı organlarla icracı organlar arasında tam bir mutabakatın sağlanmış olması,

b) Millî Kalkınma Plânlarıyla uyumluluğunu sağlamak üzere D.P.T. ilgili daireleri ile mutabakat halinde olunması,

c) O.A.P. da muhteva, şeldi ve yazı üslubu bakımından sağlanacak uyumluluk ve açıklık ile, asıl uygulayıcısı olan taşra teşkilâtının plânı anlamasını, onun yararını kavramasını ve kabullenmesini temin etmek gerektir. Bu hususa bilhassa özen gösterilmelidir.

O.A.P. ın revizyonu ile ilgili olarak buraya kadar serdedilmiş mutalea ve tavsiyeler tadadî mahiyette değildir. Revizyon çalışmaları yapılırken gözetilmesi gereken prensîpiyel veya genel mahiyetteki konular, noktalardır. Bu suretle çalışmada esas alınması gereken kapsam, anlayış ve yaklaşımın tanıtılmasına yönelik bilgiler verilmiştir. Plân kapsamına giren konuların herbirinin çözümlerinin ortaya konması ve alternatif çözümler içerisinde seçim yapılması düşünülmemiştir. Bu hususlar revizyon çalışmaları sırasında teker teker ele alınmalı, mevcut verilerden yararlanmak, hale göre araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak, suretile sonuçlandırılmalıdır.